

Verzoek partnerverklaring Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht

Algemeen	
Aan	Portefeuillehoudersoverleg fysiek domein
Van	Christiaan van Zanten
Datum	2 juni 2021
Verspreiden	Ja
Kenmerk	21.0004180

Inleiding

Het initiatief Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht heeft de gemeenten in de regio gevraagd of zij een partnerverklaring willen tekenen. Het portefeuillehoudersoverleg heeft gevraagd of om deze vraag te agenderen, voorzien van informatie over de consequenties van zo'n partnerschap. In deze memo wordt hierop ingegaan.

Consequenties van de Geoparkstatus

Geoparken zijn ontstaan doordat een aantal Europese gebieden met bijzondere geologische geschiedenis een gezamenlijk netwerk zijn begonnen. In 2015 heeft Unesco besloten om dan de inmiddels 120 Geoparken een Unescostatus te geven, waaronder één in Nederland (de Hondsrug). Er zijn verschillende typen Unescostatussen (werelderfgoed, Biosfeergebied en Geopark).¹ Alle gebieden houden een erkenning in van unieke kwaliteiten. Er zijn ook verschillen tussen een Geopark en een werelderfgoed qua insteek, ruimtelijke consequenties en overheidsverantwoordelijkheid:

Werelderfgoed (zoals de Stelling van Amsterdam of Chinese Muur):

- Gericht op bescherming en behoud van natuurlijk en cultureel erfgoed;
- Unesco eist vrij strikte beheer- en beschermingsmechanismen;
- Staatsverantwoordelijkheid voor indiening;
- Siteholderschap overheidsverantwoordelijkheid;
- In beginsel oneindig.

Geopark:

- Geologisch erfgoed inzetten als bron van regionale identiteit en ontwikkeling;
- Unesco vraagt geen extra beheer- en beschermingsmechanismen;
- Indiening door Nederlandse Unescocommissie;
- Siteholderschap bij regionaal netwerk, niet noodzakelijkerwijs overheden. Draagvlak wel vereist;
- De status van UNESCO Global Geopark wordt steeds gegeven voor een periode van vier jaar.

Het bovenstaande laat zien dat de overheidsbetrokkenheid sterk verschilt. De status van werelderfgoed schept meer verplichtingen maar is prestigieuzer en de baten zijn daarmee ook aanzienlijker. Geoparken zijn minder bekend, maar brengen ook minder verplichtingen mee. Bij een Geopark is wel draagvlak nodig bij overheden, maar geen (eind)verantwoordelijkheid. Er is geen vereiste uit Unesco voor een apart beschermingsregime. Wel wordt uitgegaan dat de beschreven waarden enige bescherming hebben. Het Geoparkinitiatief gaat ervan uit dat de bestaande regimes, met name die van provincie, afdoende zijn. De status beoogt bij te dragen aan bewustwording van kwaliteiten van een gebied en speelt zo wellicht meer een rol in ruimtelijke afwegingen dan nu.

¹ Biosfeergebieden worden hier buiten beschouwing gelaten.

Initiatief Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht

Ook in Gooi en Vechtstreek is een burgerinitiatief ontstaan voor de status van Geopark. Eerst vanuit de stuwwal, later is de focus meer gelegd op het watersysteem en de invloed van de mens. Dit initiatief is door de Regio en provincie financieel ondersteund om het verder uit te werken. De adviseur van de Nederlandse Unescocommissie (Nederlands Forum Unesco Global Geoparks) heeft dit beoordeeld en, samengevat, geoordeeld dat deze thematiek kansrijk is maar het gebied te klein. Daarna is het initiatief Gooi en Vecht samengegaan met een initiatief in Utrecht, samen het Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht. Het gebied bestrijkt de hele Heuvelrug, van Gooimeer tot Rijn, met de laaggelegen natte gebieden aan weerszijden (Vechtstreek, Kromme Rijnstreek en Eemland).

Partnerverklaring

Er is gevraagd aan de gemeenten en de Regio om het initiatief te ondersteunen door ondertekening van een partnerverklaring, luidende: "Als Partner staat mijn Gemeente / Organisatie achter het burgerinitiatief Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht en zal dat waar mogelijk ondersteunen." Ruim 40 organisaties hebben deze verklaring ondertekend, waaronder Goois Natuurreservaat, Natuurmonumenten en het Waterschap AGV.

Belangrijkste afweging is uiteraard of de regiogemeenten achter het verkrijgen van de Geoparkstatus staan en de organisatie die hier verantwoordelijk voor wordt. Zoals hierboven toegelicht kan een Geoparkstatus bijdragen aan bewustwording en waardering van de kwaliteiten van het gebied. Het initiatief vanuit partijen in het gebied ('van onderop') is ook te waarderen. Aan de ondertekening van deze partnerverklaring zitten geen juridische consequenties, er is geen overheidsverantwoordelijkheid zoals bij een werelderfgoed. Ook in dit opzicht is er geen bezwaar deze verklaring te tekenen.

Het tekenen van de verklaring heeft in politiek opzicht wel betekenis, uitgaande dat aan de inhoud om het initiatief waar mogelijk te steunen ook invulling wordt gegeven. Dat kan zien op concrete steun aan de organisatie of bij ruimtelijke beslissingen (al dan niet daartoe gehouden in de perceptie van derden).

De partnerverklaring heeft geen financiële consequenties. Overigens is het niet ondenkbaar dat er ook in financieel opzicht op enig moment een beroep wordt gedaan op ondersteuning. Maar zoals gezegd, dit is geen verplichting.

Aan de provincies Noord-Holland en Utrecht is ook gevraagd de partnerverklaring te ondertekenen. Besluitvorming hierover wordt na de zomer verwacht.